

## РЕЦЕНЗІЯ

професора кафедри соціальної роботи та реабілітації  
Національного університету біоресурсів і природокористування України,  
доктора педагогічних наук, професора **ОСАДЧЕНКО Інни Іванівни**

на дисертацію **ВАН Хунміна** на тему:

**«Дослідження та практика професійної підготовки сільської молоді в коледжах  
Китайської Народної Республіки як складника стратегії подолання бідності»,**

подану на здобуття ступеня доктора філософії  
зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»  
галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»

**Актуальність та доцільність дисертації.** Виклики, що постали перед освітою у XXI ст., пов'язані, насамперед, із глобальними проблемами у економічній, політичній та соціальній сферах. Одним із таких викликів є проблема бідності у багатьох країнах світу, зокрема й у Китайській Народній Республіці, де вона набуває особливої ваги, зокрема, для сільських регіонів. На сучасному етапі держава і суспільство спрямовують свої зусилля на її вирішення шляхом освіти, що загострює потребу у наукових дослідженнях, орієнтованих на вдосконалення традиційних і пошуки нових підходів до підготовки фахівців у вищій школі та моніторингу ефективності здійснюваних заходів.

У боротьбі з бідністю у Китайській Народній Республіці розроблена цілеспрямована політика, що має бути адаптованою до конкретних умов, допомогти населенню пунктам генерувати зростання, сприяти розвитку важливих галузей економіки і забезпечити загальний добробут, підвищивши його рівень у менш розвинених регіонах. Китайська Народна Республіка прагне вивести з бідності 800 млн своїх громадян і достроково досягнути цілей скорочення бідності, передбачених Порядком денним ООН у сфері сталого розвитку на період до 2030 р. У контексті реалізації цієї амбітної мети висувуються підвищені вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців, здатних зробити суттєвий внесок у відродження села у Китайській Народній Республіці, що сприятиме його економічному зростанню, підвищенню рівня добробуту населення й покращенню фінансового стану самих фахівців та їхніх родин. Цим пояснюється потреба у науковій і практичній розробці проблеми підготовки кадрів у коледжах, які зможуть працювати в різних сферах. Таким чином, відкриваються широкі перспективи для фахівців багатьох профілів, які досягнуть високого рівня професіоналізму завдяки навчанню й подальшому самовдосконаленню.

Зважаючи на вищезазначене, тема дисертації Ван Хунміна є своєчасною, актуальною і затребуваною у китайському суспільстві. Її важливість і актуальність посилюється у процесі реалізації державної політики щодо посилення розвитку системи професійної освіти.

**Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.** Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, достовірність результатів дослідження забезпечена коректним виконанням кожного пункту його програми, а саме: чітким обґрунтуванням проблеми, визначенням об'єкта, предмета, мети і завдань, інтерпретацією основних понять, відповідністю обґрунтованих положень сучасному стану та провідним тенденціям розвитку педагогічної науки, застосуванням комплексу методів дослідження, який є необхідним і достатнім для проведення запланованого дослідження, відповідністю логіки дослідження його меті та завданням, комплексним використанням різноманітних джерел та методів обробки результатів експериментальної роботи.

**Обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій**, сформульованих у дисертації, забезпечується також апробацією результатів дослідження.

Обґрунтованою і логічною є **структура дисертації**, що презентована анотаціями українською та англійською мовами, вступом, трьома розділами, висновками до розділів і списками використаних джерел до них, загальними висновками, додатками. Анотація висвітлює зміст і основні результати дослідження, а додатки слугують підтвердженню окремих аспектів експериментальної частини дослідження.

У **вступі** представлено обґрунтування вибору теми дослідження, її зв'язок із науковими програмами, планами, темами; мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження; наукову новизну і практичне значення проведеного дослідження. Також надано дані щодо упровадження одержаних результатів, публікацій автора з описом його внеску у тих статтях, що було опубліковано у співавторстві. Матеріали дисертації пройшли необхідну апробацію, обговорювалися на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях.

Зміст **першого розділу** свідчить про глибоку наукову обізнаність автора з проблемою професійної освіти молоді у Китайській Народній Республіці, зокрема в контексті її доступності для вихідців із села та ролі у стратегії подолання бідності. У цьому розділі проаналізовано праці китайських, українських і зарубіжних дослідників із питань професійної підготовки у закладах освіти різного рівня; здійснено змістову характеристику ключових понять дослідження, охарактеризовано державну політику розвитку професійної освіти як одного із стратегічних напрямів подолання бідності сільського населення. Особлива увага при цьому приділена місцю і ролі коледжів у системі професійної освіти Китайської Народної Республіки.

Аналіз праць науковців, проведений дисертантом, дозволив йому виокремити основні аспекти проблеми подолання бідності у Китайській Народній Республіці завдяки розвитку освіти, зокрема: вплив соціальних і фінансових факторів на професійну підготовку сільської молоді, інвестування в освіту у рамках цілеспрямованого процесу подолання бідності у країні, розвиток професійної освіти в контексті реалізації стратегії відродження сільської місцевості та подолання бідності, вплив здобутого рівня освіти на подальший рівень заробітної плати, специфічні виклики розвитку професійної освіти у Китайській Народній Республіці, де професійна освіта набуває особливої значущості для мешканців віддалених і сільських районів.

На основі проведеного аналізу автором охарактеризовано ступінь розробленості проблеми дослідження та уточнено ключові поняття. При цьому акцентовано на тому, що професійну і професійно-технічну освіту часто вважають альтернативою традиційній академічній освіті. До важливих термінів у контексті дослідження належить «професійна орієнтація сільської молоді», що дисертант розглядає як процес допомоги молоді із сільських районів у визначенні їхніх професійних цілей, виборі навчальних шляхів та розвитку необхідних навичок для успішної кар'єри в аграрному секторі або інших галузях, доступних у сільській місцевості.

З метою чіткішого розуміння проблеми дослідження було проаналізовано й уточнено ключові поняття з теми. Згідно із Законом про професійно-технічну освіту Китайської Народної Республіки, термін «професійно-технічна освіта» (Technical and Vocational Education and Training (TVET)) означає підготовку висококваліфікованих технічних фахівців, які володіють професійною етикою, науковою культурою і професійними знаннями, технічними уміннями та іншими комплексними професійними якостями і діями, необхідними для того, щоб займатися певною професією або досягти кар'єрного зростання. Зазначено, що часто професійно-технічну освіту вважають альтернативою традиційній академічній

освіті. До важливих термінів у контексті дослідження визначено «професійну орієнтацію сільської молоді», що є процесом допомоги молоді з сільських районів у визначенні їхніх професійних цілей, виборі навчальних шляхів та розвитку необхідних навичок для успішної кар'єри в аграрному секторі або інших галузях, доступних у сільській місцевості.

Автор приділяє детальну увагу розгляду державних стратегій і програм, які реалізуються у Китайській Народній Республіці для усунення нерівності між доступом до освіти випускників міських і сільських шкіл і слугують базою для організації процесу навчання у закладах освіти, запровадження нових спеціальностей і розроблення освітніх програм. Особливо це стосується підтримки професійної освіти в сільській місцевості, розвитку приватного підприємництва, сприянню працевлаштуванню випускників, а також підготовці кадрів для відродження села. Окремо варто відмітити сконцентрованість цієї діяльності у політехнічних коледжах Китайської Народної Республіки, що надають сільській молоді можливість отримати освіту на основі розвитку професійних здібностей, а відтак отримати кращі шанси щодо працевлаштування після завершення навчання.

У **другому розділі** описано інноваційні системи організації професійної освіти в коледжах КНР для відродження сільської місцевості, визначено потенціал освітніх програм коледжів КНР у системі професійної підготовки фахівців для відродження села та подолання бідності, детально висвітлено організаційно-педагогічні умови забезпечення професійної підготовки сільської молоді в коледжах КНР, обґрунтовано структурно-функціональну модель процесу професійної підготовки сільської молоді в коледжах КНР.

З метою виявлення ролі професійної освіти в коледжах КНР для відродження сільської місцевості і подолання бідності дисертантом було проаналізовано шість основних систем її організації, виокремлених китайськими науковцями. При цьому Ван Хунмін розглянув переваги кожної із систем, наголосивши на їх особливостях та шляхах реалізації.

Зважаючи на потребу адаптації й оновлення освітніх програм коледжів відповідно до політики відродження села і подолання бідності, дисертант проаналізував під цим кутом зору наявні освітні програми і запропонував класифікувати їх за трьома групами. Перша група об'єднує освітні програми, що безпосередньо спрямовані на підготовку фахівців для аграрного виробництва. До другої групи зараховано освітні програми, за якими навчаються фахівці для галузей, що є суміжними до аграрного виробництва або належать до інших сфер, але є важливими для сільської місцевості. Третя група охоплює освітні програми, випускники яких раніше не були затребувані у сільській місцевості, але наразі, у зв'язку із появою нових та розвитком чинних сфер зайнятості, почали користуватися попитом на ринку праці і мають перспективи успішного працевлаштування. Виявлено, що кожна група виокремлених освітніх програм має високий потенціал щодо інноваційності професійної підготовки та спрямованості її на майбутнє працевлаштування молоді в сільській місцевості.

Автор переконливо обґрунтовує доцільність організації процесу професійної підготовки сільської молоді в коледжах Китайської Народної Республіки як складника стратегії подолання бідності на основі структурно-функціональної моделі, ядром якої став комплекс визначених дисертантом організаційно-педагогічних умов. До них віднесено такі: організація співпраці ключових соціальних суб'єктів для мотивування сільської молоді до здобуття професійної освіти, актуальної для відродження сільських регіонів; розвиток системи консультування та посилення ролі консультантів у коледжах з метою надання допомоги студентам у плануванні кар'єри та успішному працевлаштуванні; підвищення цифрової компетентності студентів для застосування цифрових технологій у процесі майбутньої професійної діяльності; пропагування серед студентів успішного досвіду

працевлаштування випускників коледжів у сільській місцевості відповідно до отриманої спеціальності та кваліфікації з високим рівнем доходів та кар'єрними досягненнями.

У **третьому розділі** розглянуто реалізацію комплексу організаційно-педагогічних умов, спрямованих на забезпечення професійної підготовки сільської молоді в коледжах КНР; представлено науковий проєкт щодо дослідження стратегій сприяння працевлаштуванню випускників професійних коледжів, керівником якого був автор дисертації; проаналізовано результати проведеної експериментальної роботи.

Імпонує комплексність визначених у дисертації критеріїв та показників для вимірювання рівня сформованості готовності сільської молоді до роботи у сільській місцевості в контексті реалізації стратегії її відродження та подолання бідності. До критеріїв зараховано мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, інформаційно-операційний, вимірювання яких здійснювалося за відповідними показниками.

На високу оцінку заслуговує методика допомоги у працевлаштуванні «Чотиривимірний цілісний процес навчання і працевлаштування» для випускників професійних коледжів, розроблена колективом авторів під керівництвом дисертанта у рамках наукового проєкту «Дослідження стратегій сприяння працевлаштуванню випускників професійних коледжів у контексті відродження сільських районів». Вона передбачає підвищення ефективності формування професійних умінь, допомогу у працевлаштуванні студентів та активізацію їхньої мотивації. Цей підхід має суттєве практичне значення для закріплення досягнень у боротьбі з бідністю, запобігання поверненню до бідності та сприяння відродженню сільських районів.

Позитивна динаміка отриманих результатів педагогічного експерименту засвідчила статистично значущі відмінності у рівнях сформованості готовності студентів коледжу до роботи у сільській місцевості в контексті реалізації стратегії її відродження та подолання бідності, що підтверджує ефективність моделі, запропонованої дисертантом.

Варто відзначити, що зміст кожного розділу підпорядковано меті та завданням дослідження, а підсумками є наукові висновки. Виклад матеріалу є системним, логічним, а, отже, і переконливим.

Загалом на основі розгляду змісту дисертації можна зробити висновок про те, що поставлені завдання вирішено, а мету наукового дослідження досягнуто.

**Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.** Дисертація є самостійною кваліфікаційною науковою працею із науково-обґрунтованими висновками та рекомендаціями, які подано автором для публічного захисту. При детальному розгляді дисертації порушень академічної доброчесності не виявлено.

**Висновки та пропозиції, що викликають певні сумніви, зауваження або вказують на окремі суперечності та можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту дисертації.** Позитивно оцінюючи результати наукового пошуку автора, вважаємо за доцільне висловити деякі зауваження та міркування дискусійного характеру:

1. Опис державної політики розвитку професійної освіти, представлений у першому розділі, варто було б акцентувати саме на напрямі подолання бідності сільських регіонів.

2. У дисертації досить детально описана система професійної освіти Китайської Народної Республіки, до якої належать і коледжі. Проте варто було б приділити більше уваги взаємодії коледжів та професійних шкіл під кутом зору підготовки сільської молоді.

3. У другому розділі дисертації представлено шість інноваційних систем організації професійної освіти в коледжах Китайської Народної Республіки для відродження сільської місцевості. Проте в дисертації немає чіткого акцентування щодо того, за якою з цих систем функціонує Піндіншанський політехнічний коледж.

4. Зважаючи на змістову насиченість другого розділу, висновки до нього варто було б розширити.

Висловлені зауваження і побажання мають рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дослідження. Вони викликані інтересом до цього дослідження, новизною та актуальністю окреслених у дисертації питань і свідчать про творчий характер роботи та спроби вирішення теоретично складних і практично важливих проблем сучасної педагогічної науки.

**Загальний висновок.** Дисертація відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (зі змінами), а її автор Ван Хунмін заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

**Рецензент професор кафедри соціальної роботи та реабілітації Національного університету біоресурсів і природокористування України, доктор педагогічних наук, професор Інна ОСАДЧЕНКО**